

ВИКЛИКИ ТА ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ МОВИ ІВРИТ, ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ ЄВРЕЙСЬКОГО НАРОДУ ДО КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ

*Бакуліна Наталія,
канд. пед. наук,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Актуальність проблеми підготовки та підвищення кваліфікації вчителів мови іврит, історії та культури єврейського народу до компетентісно орієнтованого навчання учнів ліцею перш за все зумовлена бурхливим розвитком як світового, так й українського суспільства, процесами глобалізації й оновлення всіх сфер людського буття, зміною ціннісних орієнтирів, розширення міжкультурного усвідомлення, технологічним розвитком, сучасними викликами. В свою чергу актуальність проблеми зумовлена необхідністю розробки сучасного змісту освіти та нових освітніх технологій для реалізації нових Законів України «Про освіту», «Про культуру», положень про нові професійні стандарти, про атестацію та сертифікацію кадрів.

Крім цього, нагальна потреба у вирішенні проблеми підкріплюється міжнародними документами та рекомендаціями, що приділяють значну увагу цілям розвитку освіти та культури національних меншин. Так, у них наголошується «заохочувати знання з історії, традицій, мови та культури меншини, що проживає та цих територіях» [3]; «заохочувати знання культури, історії, мови та релігії національних меншин» [6]; створювати державою таких умов, за яких у державних освітніх програмах «приймалися б до уваги історія та культура національних меншин» [4] тощо.

У Гаазьких рекомендаціях щодо прав національних меншин на освіту і Пояснювальній записці до них сфера освіти визначена як один із найважливіших інструментів для сприяння політиці інтеграції та соціальної згуртованості, як головний засіб збереження та передачі суттєвих елементів національної та

громадянської ідентичності та водночас найефективніший шлях до взаєморозуміння та зміцнення міжкультурних контактів, [2].

Визначна роль підготовки фахівців приділена також у розділі 4, п. 45 Люблянських рекомендацій щодо інтеграції різноманітних суспільств: «необхідно належним чином забезпечувати підготовку, набір на роботу та надання постійної підтримки кваліфікованому персоналу, водночас створюючи всі умови для того, щоб педагогічний колектив відображав різноманітність суспільства та був належним чином підготовлений до викладання в різноманітному шкільному середовищі» [5].

Тому вкрай актуальною постає проблема розробки освітніх програм підготовки та підвищення кваліфікації як педагогів, які викладають мови, історію та культуру тих чи інших національних спільнот України, так і широкого кола освітян, науковців і діячів культури модерного українського суспільства, а їх упровадження сприятиме розвитку загального державотворчого процесу та забезпечить його якість і професіоналізм.

Єврейська спільнота споконвіку була та залишається інтегральною частиною полікультурного українського суспільства. Виходячи із наших досліджень [1], єврейські навчальні заклади в Україні існували ще з 16 ст. у Житомирі, Дубно, Острозі, Бродях. Наприкінці 19 ст. на Поділлі, Волині, на території Київської губернії, на Півдні існувало біля 25 тисяч хедерів, і 97% українських євреїв рідною мовою визнавали мову їдиш. Значний розмах стався з розвитком мережі єврейських світських навчальних закладів, особливо у 20-х роках 20 ст., викладання в яких відбувалося на мовою іврит, мовою їдиш, українською, польською, російською, тощо. Це, насамперед, було пов'язано з існуванням Української Народної Республіки (1917-1920 рр.). Хоча роки її існування асоціюються у свідомості єврейства лише із лихоліттями громадянської війни та кровавими єврейськими погромами, але в саме цей період, в УНР - вперше у Східній Європі - була здійснена спроба забезпечити права національних меншин. Тоді, 9 січня 1918 р. Центральна Рада прийняла закон про «національно – персональну» автономію, згідно якого єврейське населення України, як й інші національні меншини, які проживали на території України, отримали «право на самостійне влаштування свого національного життя», що фактично надавало права на вільні дії щодо організації громадського

самоуправління, освіти та культури. У Києві та Одесі працювали Єврейські народні університети, де студенти отримували знання з таких предметів як єврейська література, єврейська філологія, давньоєврейська мова (іврит) та література, Біблія, єврейська історія, історія єврейського національного самоврядування, історія єврейської культури.

Єврейська учительська семінарія у Києві була відкрита з метою підготовки вчителів початкових єврейських шкіл України. Це був середній навчальний заклад з чотирирічним курсом навчання та підготовчим відділенням. У навчальний план учительської семінарії входили такі предмети: єврейські мови (їдиш та іврит), єврейська література, історія єврейського народу, загальноосвітні предмети (в тому числі й українська мова та література, історія України), педагогіка, дидактика та методика викладання в початкових єврейських школах. Викладання усіх предметів здійснювалося мовою їдиш. До семінарії приймали юнаків та дівчат з 16 років, які закінчили вищу початкову школу та здали вступні «іспити з єврейської та давньоєврейської мов та єврейській історії». У 1920 р., після встановлення радянської влади в Україні, семінарія перетворилася у Єврейську педагогічну школу з трирічним курсом навчання, але ніяких педагогічних дисциплін та навчальних програм вже не існувало.

Єврейське товариство «Гарбут» також відкривало різноманітні курси для дорослого єврейського населення та курси підвищення кваліфікації для вчителів єврейських предметів (івриту, історії євреїв, історії єврейської літератури, тощо), які працювали у єврейських навчальних закладах Києва та Одеси. Наприкінці 40-х років 20 ст. усі єврейські навчальні заклади у Радянському Союзі були закриті. Та лише наприкінці 80-х – початку 90-х років 20 ст., за років незалежності України, почався процес відродження.

Нині в Україні є мережа громадських організацій і центрів, існують заклади освіти з українською мовою навчання різних форм власності з вивченням мови іврит, історії, традиції, культури єврейського народу, сертифікатні та магістерські програми з юдаїки та/або підготовка студентів-істориків і філологів у деяких вишах. Пропри це, донині існує проблема підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних кадрів, працівників культури для

цих закладів освіти і науки, культурних установ тощо. Крім цього, розроблена освітня програма для вчителів мови іврит, історії та культури єврейського народу могла б стати моделлю для розробки подібних курсів підвищення кваліфікації для інших корінних народів і національних меншин України.

Ключові слова: підвищення кваліфікації, вчителі, іврит, історія та культура єврейського народу.

Список використаних джерел

1. Бакуліна Н. В. Єврейська освіта в Україні: проблеми, тенденції, розвиток. *Відродження*. 1999. № 6. С. 27–34.
2. Гаазькі рекомендації щодо прав національних меншин на освіту і Пояснювальна записка. Жовтень 1996. URL: <https://www.osce.org/uk/hcnm/32194?download=true>.
3. Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_318.
4. Документ Копенгагенської наради Конференції щодо людського виміру НБСЄ. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_082.
5. Люблянські рекомендації щодо інтеграції різноманітних суспільств Листопад 2012 р. URL: <https://www.osce.org/uk/node/396689?download=true>.
6. Рамкова Конвенція про захист національних меншин. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_055.

СУПЕРЕЧНОСТІ ПРОЦЕСУ ЗАПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТНЮ ПРАКТИКУ

*Бібік Надія,
д-р пед. наук, професор,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Орієнтацією на компетентність підведено своєрідну риску під знанієвою моделлю освіти. Серед причин, які спричинили кризу традиційної системи, називають надлишковість фактичних знань, їх розірваність, слабкий зв'язок із дійсністю, потребами практики.